

Beslut

efter kvalitetsgranskning av gymnasieskolors åtgärder vid fusk gällande NTI Gymnasiet Sundsvall med NTI Gymnasiet Macro AB som huvudman i Sundsvalls kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av NTI Gymnasiet Sundsvall med NTI Gymnasiet Macro AB som huvudman i Sundsvalls kommun avseende kvaliteten i skolenhetens åtgärder vid fusk. Granskningens syfte är att granska kvaliteten i gymnasieskolors arbete med och beredskap för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av måluppfyllelse och kunskaper.

Följande frågeställningar ingår i granskningen:

1. I vilken utsträckning leder och samordnar rektorn skolans arbete för att lärarna ska ha förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?
2. I vilken utsträckning har lärarna beredskap och arbetssätt för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Kvalitetskriterierna finns i bilaga 1.

Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, i flera delar men utvecklingsområden finns eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att verksamheten uppfyller kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. I bilaga 3 finns granskningens författningsstöd. I denna granskning använder Skolinspektionen begreppet "vilseledande" som synonym till begreppet "fusk".

Beslut

Rektorns ledning och samordning av arbetet för att lärarna ska ha förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper

NTI Gymnasiet Sundsvall uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen gör en samlad bedömning att rektorns ledning och samordning av arbetet med åtgärder vid fusk i **hög utsträckning** ger lärarna förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper.

Lärarnas beredskap och arbetssätt för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper

NTI Gymnasiet Sundsvall uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen gör en samlad bedömning att lärarnas arbete med åtgärder vid fusk i **hög utsträckning** ger dem beredskap för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper.

Utifrån Skolinspektionens kvalitetskriterier har utredningen visat att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Skolinspektionens bedömningar

Rektorns ledning och samordning

Lärarnas förutsättningar för att motverka och upptäcka vilseledande

Här har Skolinspektionen granskat rektorns arbete med att ge lärarna förutsättningar att arbeta för att utveckla sin bedömningspraktik samt deras möjligheter att samverka för att stärka beredskapen mot vilseledande. Skolinspektionen har även granskat rektorns erbjudan till lärarna om kompetensutveckling gällande vilseledande.

Lärarnas förutsättningar att arbeta med sin bedömningspraktik för att motverka vilseledande

Granskningen visar att rektorn verkar för att lärarna har tid för att arbeta med bedömning och betygssättning på ett sätt som stärker deras beredskap att motverka och upptäcka vilseledande.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna har tid att arbeta med att utveckla sin bedömningspraktik och att de inom ramen för detta inkluderar frågor som handlar om att motverka och upptäcka fusk. Såväl rektorn som lärarna berättar i intervjuer att rektorn har organiserat så att lärarna har egen tid för att beakta och minimera risker för fusk i sin planering och utformning av bedömningssituationer. Lärarna uppger att tiden är tillräcklig och att det också finns möjlighet för dem att vid behov få ytterligare tid avsatt för att motverka och upptäcka fusk. De ger exempel på att rektorn har avsatt extra tid för en lärare för att genomföra och följa upp en redovisningsmetod.

Lärarnas förutsättningar att samverka för att stärka beredskapen mot vilseledande

Granskningen visar att rektorn verkar för att det finns tid och forum för lärarna att regelbundet samverka på ett sätt som stärker deras beredskap att motverka och upptäcka vilseledande.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna regelbundet samverkar med varandra och att de inom ramen för denna samverkan samarbetar kring frågor som handlar om att motverka och upptäcka fusk. Såväl rektorn som lärarna berättar att rektorn ordnat så att lärarna kan samverka i frågor om fusk, såväl internt på skolenheten som med andra skolor inom huvudmannens organisation samt med nya elevers avlämnande skolor. Rektorn har exempelvis avsatt en fast

obligatorisk tid för samverkan vid två tillfällen varje vecka, varav det ena renodlat ägnas åt lärande. Rektorn har säkerställt att skolenhetens samtliga 15 lärare då kan delta och styr mötenas innehåll tillsammans med förstelärarna. Beroende på vilka frågor de ska behandla samverkar lärarna i helgrupp eller i mindre grupper. Det kan exempelvis handla om frågor med koppling till fusk och användningen av generativ AI. Lärarna uppger att denna struktur för samverkan gynnar deras samarbete kring att motverka och upptäcka olika typer av fusk eftersom de i hög grad tar del av varandras kunskaper över ämnesgränserna. Därtill har rektorn inför innevarande läsår infört att skolenheten en gång varje månad genomför en gemensam avstämning explicit kring fusk. Avstämningarna syftar till att lärarna ska förmedla kunskap mellan varandra och vidareutveckla sin praxis i frågor om fusk. Enligt lärarna är deras samarbete med varandra ytterst välfungerande på så sätt att de samverkar så tätt kring exempelvis användning av generativ AI och att de därigenom kontinuerligt stärker varandra i arbetet med att motverka och upptäcka fusk.

Rektorns erbjudan till lärarna om kompetensutveckling gällande vilseledande

Granskningen visar att rektorn skaffar sig kännedom om vilka behov lärarna har av kompetensutveckling gällande frågor om vilseledande i bedömningssituationer. Rektorn verkar även för att lärarna vid behov får möjligheter att utveckla sin kompetens att upptäcka och motverka fusk.

Av granskningen framgår att rektorn skaffar sig kännedom om vilka behov lärarna generellt har av kompetensutveckling gällande frågan om fusk vid bedömningssituationer. Rektorn berättar att hen tar reda på såväl de nyanställdas som de befintliga lärarnas eventuella behov av kompetensutveckling genom både formella och informella samtal med dem, i såväl grupp som individuellt. Rektorn uppger att hen därutöver också får en uppfattning av lärarnas kompetensutvecklingsbehov genom skriftliga individuella utvärderingar och analyser som lärarna genomför varje läsår. Utvärderingarna innefattar bland annat lärarnas bedömningsarbete och tillförlitligheten i deras bedömningsunderlag. Enligt rektorn och lärarna har rektorn god insikt i lärarnas kompetens, bland annat avseende AI-verktyg och fusk.

Vidare framgår av granskningen att rektorn ser till att lärarna får möjligheter att utveckla sin kompetens att upptäcka och motverka vilseledande. Såväl rektorn som lärarna berättar att samtliga lärare tagit del av ett flertal gemensamma kompetensutvecklingsinsatser rörande AI-verktyg och arbetet med att upptäcka fusk. Dessa har på uppdrag av rektorn genomförts både av en förstelärare inom skolenheten och av externa föreläsare. Rektorn ger vidare exempel på att hen avsatt en studiedag för en workshop om generativ AI samt att verksamhetsutvecklare inom huvudmannens organisation har undervisat lärarna i hur de kan använda generativ AI i undervisningen. Rektorn och lärarna berättar att rektorn också ger lärarna möjligheter till individuell fortbildning kopplat till

arbetet mot vilseledande. Som exempel är det en förstelärare på skolenheten som läst in behörighet för undervisning i ämnet AI.

Samordnad information på skolan

Här har Skolinspektionen granskat rektorns arbete med att samordna information om betyg, rättigheter och skyldigheter på skolan och som inkluderar frågor om vilseledande. Skolinspektionen har även granskat rektorns arbete för att lärarna ska utgå från gemensamma förhållningssätt och att lärarna ska informera eleverna på skolan om vad som är tillåtet och inte i anslutning till bedömningstillfällen.

Rektorns arbete med att samordna information om vilseledande på skolan

Granskningen visar att rektorn verkar för att generell information om betyg och elevernas rättigheter och skyldigheter på skolan samt frågor om vilseledande är samordnad, enhetlig och väl avvägd i relation till elevgruppen.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att det på skolenheten finns samordnad och enhetlig information om betyg och elevernas rättigheter och skyldigheter som inkluderar frågor om fusk. Såväl rektorn som lärarna samt eleverna berättar att skolenheten har generell information om betyg och elevernas rättigheter och skyldigheter. Denna information finns dokumenterad i form av en skriftlig elevhandbok där ett kapitel handlar just om fusk. Av samtliga intervjuer samt av den skriftliga dokumentation som huvudmannen inkommit med inför granskningen framgår att elevhandboken tydliggör såväl skolans förhållningssätt till fusk som hur skolan hanterar fusk samt vilka konsekvenser fusk kan få för eleven. Bland annat framgår att eleven vid upprepat fusk riskerar att bli avstängd från skolan. Såväl rektorn som lärarna uppger vidare att lärarnas information till eleverna om fusk är enhetlig eftersom lärarna har en samsyn kring både innehållet och genomförandet samt utgår från de gemensamma reglerna. Lärarna och eleverna berättar också samstämmigt om vilka arbetssätt som gäller vid provsituationer, vad som gäller i situationer där vilseledande upptäcks samt vilka konsekvenser fusk får för elevernas betyg.

Det framgår vidare av granskningen att rektorn ser till att den information som skolan ger om vilseledande är väl avvägd i relation till elevgruppen. Såväl rektorn som lärarna berättar att samtliga elever får tydlig information om skolans regler, förhållningssätt och arbetssätt avseende fusk när de börjar på skolan och att lärarna därefter anpassar informationen efter elevernas behov och nivå i utbildningssystemet. Rektorn berättar att eleverna därigenom får upprepad information om reglerna genom hela sin skolgång och att det behövs, men att hen genom samtal med lärarna också bevakar att informationen inte tar omotiverat stort utrymme av undervisningen.

Rektorns arbete för att lärarna ska utgå från gemensamma förhållningssätt

Granskningen visar att rektorn verkar för att lärarna konsekvent tillämpar gemensamma förhållningssätt gällande vilseledande och användning av generativ AI.

Det framgår av granskningen att rektorn ser till att lärarna konsekvent tillämpar gemensamma förhållningssätt gällande vilseledande. Såväl rektorn som lärarna uppger att skolan har gemensamma förhållningssätt gällande fusk, att dessa är kända bland lärarna och att lärarna tillämpar dem. De berättar att rektorn beslutar om skolenhetens gemensamma förhållningssätt gällande fusk och att dessa finns dokumenterade i elevhandboken, exempelvis att det är fusk att använda hjälpmedel som läraren inte godkänt eller att kopiera någon annans text. Rektorn och lärarna berättar också att rektorn förankrar förhållningssätten bland personalen genom att gå igenom och uppdatera innehållet tillsammans med lärarna en gång om året, samt vid behov under läsårets gång. Enligt lärarna har alla lärare på skolan därigenom en samsyn kring vad som är fusk, såväl i användningen av AI-verktyg som när det gäller mer traditionella metoder för fusk såsom fusklappar. Rektorn och lärarna berättar att lärarna därtill i flera ämnen har konkretiserat hur de gemensamma förhållningssätten ska tillämpas i undervisningen. Dessa konkretiseringar finns dokumenterade i form av en studietekniksguide per ämne och enligt både rektorn och lärarna har de säkerställt att guidernas innehåll harmoniserar med de gemensamma reglerna såväl som med varandra.

Rektorns arbete för att lärarna ska informera eleverna om vad som gäller vid vilseledande

Granskningen visar att rektorn verkar för att lärarna bedriver ett aktivt arbete för att göra informationen om vad som gäller vid fusk känd bland eleverna.

Det framgår av granskningen att rektorn ser till att lärarna arbetar aktivt med att informera eleverna om deras rättigheter och skyldigheter gällande fusk och användning av AI-verktyg. Rektorn och lärarna uppger att skolan har rutiner för hur informationen till eleverna ska gå till, såväl muntligt som skriftligt. Bland annat informerar skolan om reglerna vid föräldramöten. Rektorn har också gett i uppdrag till elevernas mentorer att informera eleverna om skolans regler gällande fusk i samband med terminsstarter samt tydliggjort att undervisande lärare ska informera eleverna om reglerna vid uppstart av nya moment i undervisningen. Lärarnas informationstillfällen för eleverna finns dokumenterade i ett årshjul och enligt lärarna leder rektorn under arbetsplatsträffar samtal med dem om vilket innehåll informationen ska ha. Rektorn berättar att hen ser till att lärarna också informerar eleverna om eventuella justeringar i reglerna samt att de vid behov och inför provperioder repeterar reglerna med eleverna. Vidare uppger såväl rektorn som lärarna att rektorn följer upp och säkerställer att lärarna har

informerat eleverna och att hen därigenom vet att lärarna följer de rutiner skolan har. Eleverna har därtill alltid tillgång till reglerna i skrift genom elevhandboken och till konkretiseringar av reglerna genom studietekniksguiderna.

Organisation och stöd i situationer när elever vilseleder

Här har Skolinspektionen granskat rektorns arbete för att det ska finnas gemensamma arbetssätt på skolenheten för att hantera vilseledande samt för att de gemensamma arbetssätten ska vara kända bland lärarna.

Rektorns arbete för att det ska finnas gemensamma arbetssätt för att hantera vilseledande

Granskningen visar att rektorn verkar för att det ska finnas gemensamma arbetssätt för hur situationer där en eller flera elever vilseleder ska hanteras och ger ett aktivt stöd i sådana situationer.

Det framgår av granskningen att rektorn ser till att det finns arbetssätt som är gemensamma för hur rektorn och lärarna ska hantera situationer när elever försökt fuska. Rektorn och lärarna berättar att skolenheten har en gemensam arbetsgång för hantering av situationer där elever försökt fuska och att dessa finns beskrivna i elevhandboken. Av intervjuerna med rektorn, lärarna och eleverna samt av inkommen dokumentation framgår att de gemensamma reglerna tydliggör hur lärarna, mentorerna och rektorn ska hantera situationer där elever försöker fuska, såväl vid enstaka fall som vid upprepat fusk. Som exempel ska undervisande lärare informera rektorn vid misstanke om fusk och eleven kallas till samtal med läraren och mentorn. Vidare ska lärarna vid konstaterat fusk inte bedöma elevens kunskaper på det aktuella kursmomentet. Vid upprepat fusk i samma kurs ska eleven bli underkänd i kursen och för de fall där upprepat fusk sker i flera ämnen riskerar eleven avstängning.

Av granskningen framgår vidare att rektorn ger ett aktivt stöd till lärare och elever att hantera situationer som rör eventuellt fusk. Rektorn och lärarna berättar att rektorn är närvarande i verksamheten och alltid finns till hands som stöd för lärarna i situationer där de misstänker eller upptäcker vilseledande. Rektorn berättar att även den elev som fuskat får stöd, för att få så goda förutsättningar som möjligt att fortsätta studierna. Eleven får stöd utifrån sina behov, både av mentorn och av de undervisande lärarna i respektive ämne samt av skolenhetens kurator.

Rektorns arbete för att de gemensamma arbetssätten ska vara kända bland lärarna

Granskningen visar att rektorn verkar för att de gemensamma arbetssätten är kända bland lärarna.

Det framgår av granskningen att rektorn ser till att lärarna känner till rutinerna för hur situationer där elever vilseleder ska hanteras. Enligt såväl rektorn som lärarna är arbetssätten avseende hantering av fusk väl förankrade bland lärarna. De berättar att rektorn återkommande inför varje läsår och vid behov går igenom och diskuterar arbetssätten tillsammans med lärarna. Enligt rektorn är hen också noga med att nyanställda lärare på skolenheten får kännedom om och följer dessa. Såväl rektorn som lärarna uppger att skolan också praktiserar de gemensamma arbetssätten i de fall där de upptäcker fusk. Hittills har ingen elev blivit avstängd, men enligt rektorn och lärarna finns ingen tveksamhet för dem kring när de ska använda sig av den påföljden.

Lärarnas beredskap och arbetssätt

Utformning och uppföljning av bedömningssituationer och betygsunderlag

Här har Skolinspektionen granskat lärarnas arbete med att utforma bedömningssituationer för att motverka vilseledande samt lärarnas arbete för att utveckla sina bedömningssituationer.

Lärarnas arbete med att utforma bedömningssituationer för att motverka vilseledande

Granskningen visar att lärarna arbetar medvetet med att utforma bedömningssituationer och betygsunderlag och att de i detta arbete tar hänsyn till risker för vilseledande. Den information eleverna får av lärarna i syfte att motverka vilseledande är också samordnad, väl avvägd och enhetlig.

Av granskningen framgår att lärarna aktivt och medvetet kontrollerar bedömningssituationerna och elevernas skoluppgifter inklusive gymnasiearbetet, så att de bedömningsunderlag de inhämtar är tillförlitliga. Rektorn och lärarna berättar att lärarna med anledning av risken för fusk inte längre använder hemuppgifter som underlag för bedömning av elevernas kunskaper utan hanterar sådana som övningsuppgifter. Lärarna inhämtar sina bedömningsunderlag genom skriftliga och muntliga prov och redovisningar där eleverna är på plats i skolan. Lärarna uppger vidare att de väljer redovisningssätt anpassat till de kunskaper som eleverna ska uppvisa i respektive ämne och moment samt att de har strategier för att kunna säkerställa tillförlitligheten i dessa redovisningssätt. Som

exempel genomför eleverna prov och redovisningar med papper och penna eller på en låst provplattform där lärarna har kontroll över de källor som eleverna har tillgång till och kan följa elevernas skrivhastighet och språk. För att reducera risken för fusk i samband med bedömningssituationer i form av muntliga presentationer eller redovisning av en laboration eller kod för lärarna samtal med eleverna och ställer kontrollfrågor. I praktiska ämnen säkerställer lärarna också elevernas kunskaper genom att aktivt följa elevernas arbete under lektionerna. Vidare berättar lärarna att de använder flera olika metoder för att kunna kontrollera elevernas gymnasiearbeten. Elevernas handledare följer tillsammans med en ämneskunnig lärare elevernas arbete genom hela processen och för dialog med dem om hur de går till väga samt kontrollerar deras källor. Därtill har eleverna endast tillåtelse att skriva i ett dokument där lärarna kan följa deras skrivhastighet och eleverna för kontinuerligt loggbok varje timme för att visa på hur arbetet fortskrider. Eleverna uppger att lärarna på skolenheten är samspelade i hur de arbetar för att upptäcka fusk och att det är näst intill omöjligt att kunna fuska såväl i skriftliga som muntliga bedömningssituationer oavsett ämne och lärare. De ger exempel på att lärarna är duktiga på att se om någon elev kopierat en AI-genererad text, att lärarna i muntliga redovisningar snabbt märker om eleven inte har kunskap och att det heller inte längre går att överlista säkerheten i provplattformen trots att eleverna är skickliga på programmering.

Vidare framgår av granskningen att lärarna ger information till eleverna som är samordnad, väl avvägd och enhetlig i syfte att motverka vilseledande. Rektorn, lärarna och eleverna ger samstämmigt flera exempel på att skolan arbetar aktivt med information och kommunikation med eleverna för att motverka att elever ska fuska. Bland annat får samtliga elever muntlig och skriftlig information om normer och regler, bedömning samt fusk i samband med att eleverna börjar på skolan. Därefter för mentorerna diskussioner med eleverna om reglerna under alla gymnasieår för att reglerna ska upprätthållas. Enligt lärarna och eleverna tydliggör lärarna också muntligt och skriftligt inför nya kurser, arbetsmoment och provtillfällen om vad som gäller, utan att det tar för mycket lektionstid i anspråk. Lärarna informerar då eleverna exempelvis om och på vilket sätt de får använda sig av AI-verktyg och om det finns särskilda risker i de aktuella momenten. Lärarna berättar att de också inhämtar elevernas uppfattning om reglerna dels i samband med en årlig träff med elevrådet, dels genom att ha öppna diskussioner med eleverna om exempelvis möjligheter och begränsningar med generativ AI. Samtliga elever berättar också att den information lärarna ger dem är samstämmig och relevant för dem. De uppger också att lärarna i alla ämnen därutöver pratar mycket med dem om vikten av att lära sig själva och inte fuska eftersom de kommer att behöva kunskaper om exempelvis programmering och matematiska formler i framtiden.

Av granskningen framgår vidare att lärarna upplyser eleverna om att AI-verktyg inte garanterar att en text är korrekt eller håller hög kvalitet och att det alltid är

eleven själv som ansvarar för innehållet i en skoluppgift. Lärarna berättar att de pratar mycket med eleverna om pålitligheten och användningen av olika informationskällor för att stödja elevernas lärande i skolarbetet över lag. Enligt såväl lärarna som eleverna är lärarna tydliga med att AI-genererad information inte är pålitlig samt noga med att eleverna ska skriva med egna ord och ange källor till uppgifter som de använder sig av i sitt skolarbete. Såväl lärarna som eleverna ger exempel på att lärarna uppmuntrar eleverna till att använda AI som ett "bollplank" och till att söka information i sitt skolarbete, men att lärarna då också är tydliga med att eleverna själva alltid behöver kontrollera källorna.

Lärarnas arbete för att utveckla sin bedömningspraktik

Granskningen visar att lärarna återkommande följer upp bedömningssituationer och betygsunderlag för att utveckla sin bedömningspraktik och tar i detta arbete hänsyn till de risker som finns i syfte att motverka vilseledande.

Av granskningen framgår att lärarna följer upp sina examinationsformer i syfte att motverka fusk. Rektorn och lärarna berättar att lärarna arbetar systematiskt med att säkerställa tillförlitliga bedömningsunderlag och utvärdera sina examinationsformer. Bland annat arbetar de med sambedömning, både inom skolenheten och tillsammans med ämneslärare på andra skolor med samma huvudman. Lärarna berättar att de inom skolenheten också genomför en gemensam schemalagd avstämning en gång i månaden specifikt avseende arbetet mot fusk. Vid dessa tillfällen samtalar de exempelvis om elever som fuskat och med vilka metoder. Rektorn och lärarna berättar också att lärarna på uppdrag av rektorn gör en individuell skriftlig analys av sina bedömningsunderlag efter varje termin. Utvärderingen innefattar i vilken mån fusk har kunnat förekomma i de bedömningssituationer lärarna genomfört och analysen ligger till grund för justeringar i utformningen av kommande bedömningssituationer.

Vidare framgår av granskningen att lärarna arbetar kontinuerligt för att utveckla sin förmåga att göra avvägningar i sin bedömningspraktik utifrån riskbedömningar givet den snabba tekniska utvecklingen. Rektorn och lärarna uppger att lärarna driver ett aktivt arbete för att utveckla sin bedömningspraktik och arbete med att skapa tillförlitliga bedömningssituationer. De berättar att det förvisso är en utmaning att parera för nya risker för fusk med anledning av den snabba teknikutvecklingen men att de har tillräcklig tid för att kunna hålla sig uppdaterade. De uppger också att flera lärare är djupt engagerade och insatta i AI-användning och att lärarna är snabba på att tipsa varandra om hur de kan se spår av fusk. Lärarna berättar också att de inom ramen för utvecklingsarbetet testat nya metoder och jämför risknivån för fusk mellan olika typer av redovisningsformer. Ett aktuellt exempel är att de jämför tillförlitligheten mellan att låta eleverna skriva talmanus på provplattformen och utanför den. Ett annat exempel är att de utifrån fall av AI-fusk under föregående läsår nu testat en metod där elever individuellt får förklara konstruerade felaktigheter vid redovisning av

koder. Lärarna berättar också att deras uppföljnings- och analysarbete ligger till grund för justeringar i deras arbete med att utforma bedömningssituationer. Som exempel har det renderat i att de inte använder hemuppgifter som bedömningsunderlag samt att de inte förlägger större redovisningstillfällen i slutet av läsåret eftersom det då tidsmässigt kan bli svårt att bedöma fuskande elevers kunskaper på andra sätt.

Upptäcka och hantera vilseledande

Här har Skolinspektionen granskat lärarnas beredskap för att upptäcka och hantera situationer där elever vilseleder.

Lärarnas beredskap för att hantera situationer där elever vilseleder

Granskningen visar att lärarna har en god beredskap i form av strategier och arbetssätt för att upptäcka och hantera situationer där en eller flera elever fuskar.

Av granskningen framgår att lärarna arbetar aktivt med att informera eleverna om hur skolan hanterar fall av vilseledande och vilka konsekvenser fusk kan få för eleverna. Såväl rektorn som lärarna samt eleverna berättar att eleverna i flera olika sammanhang får information om skolans sätt att hantera fusk och vilka konsekvenser fusk kan få. Dels får eleverna sådan information av mentorerna under mentorstid, dels av undervisande lärare i samband med uppstart av kurserna. Lärarna berättar att deras information till eleverna om skolans hantering av fusk utgår från de gemensamma reglerna som står i elevhandboken och samtliga intervjuade elever uppger att den information lärarna ger dem är samstämmig. Eleverna uppger att de förvisso inte känner till att någon elev har fuskat men att det är tydligt för dem vilka regler skolan har samt vilka konsekvenser fusk kan få för deras betyg. De berättar att lärarna och rektorn i dessa fall pratar med eleven och med vårdnadshavarna och att konsekvenserna beror på hur grovt fusket är och om det skett tidigare. De ger exempel på att det kan medföra att lärarna inte bedömer provet, att eleverna underkänns i ämnet eller att eleven blir avstängd från undervisningen.

Vidare framgår av granskningen att lärarna använder olika strategier för att upptäcka vilseledande på plats i en lektionssal. Lärarna ger flera exempel på strategier som de använder sig av för att upptäcka fusk när eleverna genomför prov eller redovisningar i en lektionssal. I vissa fall får eleverna skriva prov med papper och penna, i andra fall på en digital, låst provplattform. Inför prov samlar lärarna in elevernas telefoner när de går in i klassrummet eller låter eleverna förvara dem i en stängd väska. Lärarna samlar även in smartklockor och kontrollerar att eleverna inte har hörlurar. De placerar också eleverna med distans från varandra, kräver tystnad, rör sig i klassrummet, observerar elevernas rörelser och har uppsikt över deras skärmar.

Av granskningen framgår vidare att lärarna har arbetssätt för att upptäcka plagiat och bedöma risken för att elever med hjälp av AI genererat en text, bild eller annat innehåll i anslutning till gymnasiearbetet och andra uppgifter vid ej bevakade bedömningssituationer. Rektorn och lärarna berättar att skolan med anledning av risken för fusk inte använder sig av hemuppgifter som grund för bedömning och att de har metoder för att säkerställa elevernas kunskaper och kunna upptäcka fusk vid bedömningssituationer i form av skrivuppgifter samt gymnasiearbetet. Bland annat använder de digitala program där elevernas arbete loggas och lägger mycket tid på att kontrollera elevernas texter både vad gäller skrivhastighet och språk. I undervisningen i animation får eleverna exempelvis delge lärarna originalfilen som de använt sig av och som läraren kan jämföra slutresultatet med. Enligt lärarna kompletterar de därtill ofta den skriftliga redovisningen med muntliga presentationer eller seminarier där eleverna bland annat får motivera de källor de valt att använda sig av. Enligt eleverna är det också svårt att fuska på grund av att lärarna är duktiga på att upptäcka plagiat och otillåten användning av AI.

Vidare framgår av granskningen att lärarna är särskilt uppmärksamma vid genomförandet av nationella prov för att minska riskerna för fusk. Såväl lärarna som eleverna berättar att lärarna under nationella prov följer samma rutiner som vid andra provsituationer i lektionssal och att det därtill är fler lärare som vaktar proven. Vidare kan endast en elev i taget besöka toaletten och lärarna antecknar den tid eleven då är frånvarande. Enligt eleverna finns det heller inte möjlighet för dem att fuska under nationella prov på grund av att de sitter med avstånd till varandra, att de inte får prata, att de inte i förväg vet vad provet innehåller samt att lärarna vid dessa tillfällen är extra noggranna och uppmärksamma.

Av granskningen framgår också att lärarna använder sig av strategier för att göra överväganden och hantera situationer som handlar om fusk. Rektorn, lärarna och eleverna berättar samstämmigt att lärarna vid fusk inte använder elevens prov eller redovisning som underlag för bedömning. I fall av upprepat fusk blir eleven underkänd i kursen och vid fusk i flera ämnen riskerar eleven avstängning från undervisningen. Lärarna uppger att de i stunden de upptäcker fusk anpassar sitt agerande till situationen. Vid provsituationer i klassrummet väntar de exempelvis ofta med att ingripa till efter lektionen, för att inte störa andra elever. Såväl rektorn som lärarna samt eleverna uppger att lärarna samtalar med mentorn och rektorn när de upptäckt fusk. Därefter har läraren tillsammans med mentorn samtal med eleven och med elevens vårdnadshavare om eleven är minderårig. Skolan dokumenterar innehållet i dessa möten, de konsekvenser som fuskets får för eleven samt information om hur eleven ska få möjlighet att redovisa sina kunskaper på annat sätt. Lärarna berättar vidare att de också har strategier för att hantera situationer där de är oense med elever om huruvida de fuskat eller inte, även om det hittills inte hänt. De berättar att de då testar elevens kunskaper på andra sätt.

På Skolinspektionens vägnar

X Marcus Rönnegard

Marcus Rönnegard

Beslutsfattare

Signerat av: Marcus Rönnegard

X Lena Johansson

Lena Johansson

Föredragande

Signerat av: Lena Johansson

I handläggningen av ärendet har även utredarna Ulf Pantzare och Helen Lundell Sjöberg medverkat.

Bilaga 1: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i gymnasieskolors arbete med och beredskap för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av måluppfyllelse och kunskaper.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Inom granskat område bedöms om verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Frågeställningar

1. I vilken utsträckning leder och samordnar rektorn skolans arbete för att lärarna ska ha förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?

Kvalitetskriterier:

- Förutsättningar för att motverka och upptäcka vilseledande
- Samordnad information på skolan
- Organisation och stöd i situationer när elever vilseleder

2. I vilken utsträckning har lärarna beredskap och arbetssätt för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?

Kvalitetskriterier:

- Utformning och uppföljning av bedömningssituationer och betygsunderlag
- Upptäcka och hantera vilseledande

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen intervjuade elever och personal på NTI Gymnasiet Sundsvall den 26–28 augusti 2026. Intervjuerna genomfördes digitalt via länk av utredarna Lena Johansson och Ulf Pantzare.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av följande:

- Två gruppintervjuer med totalt sju elever som studerar gymnasieår 2 och 3 på el- och energiprogrammet och teknikprogrammet
- Två gruppintervjuer med totalt åtta lärare som undervisar elever i gymnasieår 1,2 och 3 på el- och energiprogrammet och teknikprogrammet.
- En intervju med ansvarig rektor för skolenheten
- Dokument som Skolinspektionen begärt in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från de digitala intervjuerna och getts tillfälle att yttra sig.

De samlade iakttagelserna från alla verksamheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2027.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionen ska granska verksamheters kvalitet

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹

Betyg ska utgå från en bedömning av elevens kunskaper

I skollagen (2010:800) anges att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (1 kap. 5 § skollagen). Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas (1 kap. 9 § skollagen).

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor (2 kap. 9 § skollagen). Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation (2 kap. 10 § skollagen). I förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (nedan Lgy25)² anges att rektorn, som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan, har ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen (Lgy25, avsnitt 2.6 Rektorns ansvar).

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen). Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas (3 kap. 16 § skollagen). Vid betygssättningen ska läraren göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper på den aktuella nivån i ämnet i förhållande till de betygskriterier som gäller för ämnet som helhet och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper (15 kap. 24 § andra stycket skollagen).³ Vid betygssättning i ett ämne

¹ 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

² Lgy25 gäller för utbildningar som påbörjas från och med 1 juli 2025. Se förordning (2024:662) om ändring i förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025 (benämns Lgy11).

³ Se lag om ändring i skollagen (2010:800) SFS 2022:147. Lagen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. Äldre lydelse: Vid betygssättningen ska läraren göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de betygskriterier som gäller för kursen och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper (SFS 2022:146).

på en nivå som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl (15 kap. 25 a § skollagen).⁴ Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive ämne (Lgy25, avsnitt 2.5 Bedömning och betyg).⁵

I gymnasieskolan får huvudmannen eller rektorn besluta att stänga av en elev helt eller delvis om eleven med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av elevens måluppfyllelse och kunskaper (5 kap. 17 § första stycket 2 skollagen). En sådan åtgärd får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter (5 kap. 6 § tredje stycket skollagen).

Elevernas möjligheter att utöva inflytande på utbildningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har (Lgy 25, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter). Alla som arbetar i skolan ska i skolans arbete med normer och värden uppmärksamma de möjligheter och risker som den ökande digitaliseringen medför. Läraren ska klargöra skolans normer och regler och hur dessa är en grund för arbetet, och tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen (Lgy25, avsnitt 2.2 Normer och värden).

⁴ Se lag om ändring i skollagen (2010:800) SFS 2022:147. Lagen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. Äldre lydelse: Vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas.

⁵ Äldre lydelse (Lgy11): Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive kurs (SKOLFS 2022:13).